

27 Οκτωβρίου, 1989

(ΓΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΣΑΓΓΑΡΗΣ Δ.Δ.)

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ,

Εφεσείων,

v.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5120).

- 5 Σύνταγματικό Δίκαιο — Προσωπική ελευθερία — Σύνταγμα, Άρθρο 11 — Ο Περί Οδικής Ασφάλειας Νόμος, 1986 (Ν. 174/86) — Υποχρεωτική χρήση ζώνης ασφαλείας από τους οδηγούς μηχανοκινήτων οχημάτων — Δεν αντίκειται στο Άρθρο 11 — Η οδήγηση δεν ανήκει στην κατηγορία των φυσικών δικαίων άτων αλλά είναι δικαίωμα δημιουργούμενο από νόμο που μπορεί να θέτει προϋποθέσεις ασκήσεως του.
- 10 Σύνταγματικό Δίκαιο — Ο Περί Οδικής Ασφάλειας Νόμος, 1986 (Ν. 4/ 6) — Υποχρεωτική χρήση της ζώνης ασφαλείας από τους οδηγούς μηχανοκινήτων οχημάτων — Το θέμα δεν σχετίζεται με τα άρθρα 9, 12.3, 28.1 και 33 του Συντάγματος.
- 15 Αιτιολογία δικαστικής αποφάσεως — Εισήγηση ότι η υποχρεωτική χρήση ζώνης ασφαλείας από οδηγούς μηχανοκινήτων οχημάτων αντίκειται στα Άρθρα 11, 9, 12.3, 28.1 και 33 του Συντάγματος — Απόφαση ασχολουμένη μόνο με το θέμα του Άρθρου 11 — Φανερό ότι το Πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι αλλά Άρθρα δεν σχετίζονται με το θέμα.
- 20 Στην υπόθεση αυτή όπου το θέμα που έχει εγερθεί είναι η συνταγματικότητα του νόμου 174/86 καθ' όσον αφορά την υποχρέωση χρήσεως ζώνης ασφαλείας από οδηγούς μηχανοκινήτων οχημάτων υποστηρίχθηκε μεταξύ άλλων ότι το δικαίωμα προσωπικής ελευθερίας (Άρθρο 11) εξυπακούει δικαίωμα αυτοκαταστροφής.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, που έκρινε ότι το θέμα δεν σχετίζεται με τα Άρθρα 9, 12.3 και 28.1 του Συντάγματος και ότι η μη αναφορά σ' αυτά από το πρωτόδικο Δικαστήριο οφείλεται στο γεγονός ότι δεν άπτονται του θέματος της προσωπικής ελευθερίας, απόρριψε την έφεση με το ακόλουθο σκεπτικό:

5

(1) Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν για αφετηρία την ανθρώπινη φύση. Το δικαίωμα οδήγησης δεν είναι απόρροια της τελευταίας, αλλά επίκτητο δικαίωμα, που παρέχεται από την νομοθεσία, η οποία και μπορεί να συναρτά την άσκησή του με όρους και προϋποθέσεις.

10

(2) Η χρήση ζώνης ασφάλειας αποτελεί μέτρο προστασίας της προσωπικής ασφάλειας. Βάσει του Άρθρου 11 το Κράτος έχει υποχρέωση να μεριμνά για τέτοιες φύσεως μέτρα. Η εκλογή του οδηγού σχετικά με την μετάβαση του σε οποιονδήποτε τόπο παραμένει ελεύθερη. Δεν υπάρχει έλεγχος της ελευθερίας δράσης από τρίτο πρόσωπο ή αρχή. Η υποχρέωση χρήσης ζώνης δεν διαφέρει κατά φύση από άλλους περιορισμούς π.χ. όριο ταχύτητας.

15

Η έφεση απορρίπτεται.

20

Αναφερόμενες αποφάσεις:

X. v. Belgium, Appl 8707/79 (1980);

Police v. Georghiadis (1983) 2 C.L.R. 33;

Louroutziatis v. The Republic (1983) 2 C.L.R. 125;

Elia v. The Republic (1980) 2 C.L.R. 118.

Έφεση εναντίον καταδίκης.

25

Έφεση εναντίον της καταδίκης από τον Δημητράκη Αντωνίου ο οποίος βρέθηκε ένοχος στις 20 Μαρτίου από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 14562/88) στην κατηγορία ότι οδηγούσε όχημα χωρίς ζώνη ασφαλείας κατά παράβαση των άρθρων 2, 12, 15(1), 17(2) και 18 του Περί Οδικής Ασφάλειας Νόμου, 1986 (Νόμος 174/86) και καταδικάστηκε από τον Προσ. Επ. Δικ. Χαραλάμπους, σε πρόστιμο £10.-

30

Κ. Σταυρινός, για τον Εφεσεύοντα.

Στ. Θεοδούλου, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Β, για την Εφεσίβλητη.

35

Ο Δικαστής κ. Πικής ανέγνωσε την απόφαση του Δικαστηρίου: Στο επίκεντρο της έφεσης είναι η συνταγματικότητα των διατάξεων των άρθρων 12, 15 και 18 του *Περί Οδικής Ασφαλείας Νόμου του 1986* (Ν. 174/86) που επιβάλλουν
 5 τη χρήση ζώνης ασφαλείας από τους οδηγούς οχημάτων και την επιβολή ποινικών κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης.

Η καταδίκη του εφεσείοντα για παράλειψη πρόσδεσης της ζώνης ασφαλείας ενώ οδηγούσε το όχημα του, προσβάλλεται ως ανυπόστατη λόγω της αντισυνταγματικότητας των πιο πάνω διατάξεων στις οποίες εδράζεται. Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι οι επίμαχες πρόνοιες της νομοθεσίας δε συγκρούονται ούτε έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του Συντάγματος που κατοχυρώνει το δικαίωμα της ελευθερίας και της προσωπικής ασφαλείας, και της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου που καθορίζει περιοριστικά τις περιστάσεις και προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η ελευθερία του ατόμου μπορεί να περιοριστεί.

20 Ο κ. Σταυρινός παραπονεύεται ότι το θέμα της συνταγματικότητας δεν εξαντλείται μόνο με αναφορά στις διατάξεις του άρθρου 11 του Συντάγματος. Ο πρωτόδικος δικαστής, ανέφερε, παρέλειψε να εξετάσει τις υπόλοιπες εισηγήσεις του σύμφωνα με τις οποίες η υποχρέωση για τη χρήση ζώνης ασφαλείας συγκρούεται και με τις διατάξεις των άρθρων 9, 12.3, 28.1, και 33.1.2 του Συντάγματος. Και εισηγήθηκε ότι η απόφαση παραμένει ανατιολόγητη σε ό,τι αφορά το αποτέλεσμα της αντιπαράθεσης της νομοθεσίας με τις προαναφερθείσες πρόνοιες του Συντάγματος. Η παρά-
 25 λειψη αυτή καθιστά την απόφαση ανατιολόγητη κατά παράβαση του άρθρου 30.2 του Συντάγματος.

Όπως υποδείξαμε στον κ. Σταυρινό στη διάρκεια της συζήτησης της έφεσης, το βρίσκουμε δύσκολο να κατανοήσουμε τη σχετικότητα των άρθρων 9, 12.3 και 28.1 του Συν-
 35 τάγματος στο θέμα που έχει εγερθεί.

Ο λόγος για τον οποίο η χρήση ζώνης ασφαλείας συγκρούεται με τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου, έγκειται στον περιορισμό που επιβάλλεται με την υποχρέωση στην ευχέρεια του ατόμου να δρα ελεύθερα χωρίς περιορισμούς

στις επιλογές του. Το άρθρο 9 κατοχυρώνει την αξιοπρέπεια διαβίωση ως θεμελιώδες δικαίωμα και δεσμεύει το κράτος να την εξασφαλίσει. Μας είναι αδύνατο να κατανοήσουμε πως η υποχρέωση για χρήση ζώνης ασφαλείας πρ-σβαλλει το δικαίωμα που εγγυάται το άρθρο 9. Η αρχή της υγιεινής που κατοχυρώνεται απο το άρθρο 28.1 τηρείται με την επιβολή ομοιόμορφης υποχρέωσης για τη χρήση ζώνης ασφαλείας. Η ευχέρεια εξαίρεσης από την υποχρέωση που περιέχεται από το εδάφιο 2 του άρθρου 12 του Νόμου δεν γίνεται στην έφεση αυτή ουτε ο τρόπος με τον οποίο εκτελεσθηθή. 5 10

Εξίσου άσχετες είναι και οι πρόνοιες του άρθρου 12.3 που αφορούν αποκλειστικά την αρμοδιότητα για τον καθορισμό της ποινής και την επιλογή των κυρώσεων για ποινικολογούμενες πράξεις. Τα άρθρα 15 και 18 του Ν 17486 που προβλεπουν την ποινή που μπορεί να επιβληθεί δεν περιορίζουν τη διακριτική ευχέρεια της δικαστικής αρχής ούτε προκαθορίζουν την ποινή. Το άρθρο 33 του Συνταγματος διαγράφει το πλαίσιο εφαρμογής του Μέρους II του Σύνταγματος και ορίζει ότι τα δικαιώματα τα οποία εξασφαλίζονται δεν υποκεινται σε περιορισμούς άλλους απ'επιβλημένους για τους οποίους γίνεται ρητή προβλεψη σύμφωνα με το μέρος 20

Είναι πρόδηλο ότι η παράλειψη του Δικαστηρίου να υποσχεθεί τις σχετικές προνοιες της νομοθεσίας με τις επάνω διατάξεις του Συνταγματος, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν απτνούνται του δικαιώματος της ελευθερίας του ατόμου που κατοχυρώνεται με το άρθρο 11 του Συνταγματος. Αν τις προνοιες του άρθρου 11 αντιπαραβληθηκαν επίδικες διατάξεις του Νόμου και κρίθηκαν συνταγματικές 25 30

Οι εισηγήσεις του κ. Γεωργίου για απαράδεκτο περιορισμό της ελευθερίας του ατόμου με την επιβολή υποχρέωσης για τη χρήση ζώνης ασφαλείας, είναι συνολικά οι εξής.

Το δικαίωμα της ελευθερίας όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 καθιστά τις επιλογες του ατόμου το μονο κριτήριο για τη δράση του. Ότι για την προσωπική του ασφαλεία δε μπορούν να επιβληθούν περιορισμοί στη δράση και επιλογές του για τη διάθεση του εαυτού του. Ενυπαρχει στο 35

δικαίωμα της ελευθερίας, είπε, και το δικαίωμα της αυτοκαταστροφής. Όπως εισηγήθηκε ο κ. Σταυρινός, πρέπει ένας να έχει την ελευθερία, αν το επιλέξει, να αυτοκτονήσει με τη χρήση αυτοκινήτου επομένως δε μπορεί να παρεμβληθεί η ζώνη ασφαλείας ούτε στην επιλογή της αυτοκαταστροφής.

Το γεγονός ότι η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, υπέβαλε ο κ. Σταυρινός, αποφάνθηκε ότι η επιβολή υποχρέωσης για τη χρήση ζωνής ασφαλείας δεν προσβάλλει το δικαίωμα της ελευθερίας που κατοχυρώνεται από το άρθρο 5 της Συνθήκης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης* (του αντιστοιχεί με το άρθρο 11 του Κυπριακού Συντάγματος), δε δεσμεύει το Δικαστήριο να καταλήξει στην ίδια απόφαση** ούτε το γεγονός ότι η υποχρέωση για χρήση ζώνης ασφαλείας έχει επιβληθεί σε πολλές χώρες μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελεί προηγούμενο για τη μη απόδοση στο άρθρο 11 της φυσικής του προέκτασης.

Το θίμα που μας απασχολεί δεν επιβάλλει ούτε δικαιολογεί τη διεξοδική θεώρηση των διαταξεων του άρθρου 11.1. Περιοριζόμαστε στο να επισημάνουμε ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου έχουν ως αφετηρία την ανθρώπινη φύση, και αξονα την εξασφάλιση της αυτοτέλειας*** του ατόμου στο σύνθετο κοινωνικό χώρο. Τα δικαιώματα αυτά χαρακτηρίζονται επίσης και ως τα φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου επειδή περιλαμβάνουν τα δικαιώματα που είναι συμφυή στη φύση του ανθρώπου. Η ανθρώπινη ύπαρξη προστατεύεται από εξωτερικές επεμβάσεις και περιορισμούς που τείνουν να καθηλώσουν τον άνθρωπο.

Το δικαίωμα της οδήγησης δεν αποτελεί απόρροια της ανθρωπίνης φύσης αλλά επίκτητο δικαίωμα που παρέχεται από τη νομοθεσία για την ευχερέστερη μετακίνηση του ατόμου. Στην υπόθεση *Louroutziatis v. The Republic***** υπε-

* (βλέπε *X v BELGIUM - APPLICATION NO 8707/79 (1980)*)

** (Η φύση και η έκταση του δικαιώματος που κατοχυρώνονται από την παράγραφο 5 της Συνθήκης αναλύεται στο Συγγραμμά του JACOBS *THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS 1975*, p 44 at seq., και στο Συγγραμμά του FAWCETT *THE APPLICATION OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS*, p 68 et seq.)

*** (βλέπε, *POLICE v GEORGHIADES (1983) 2 C I R 33*)

**** (1983) 2 C L R 125

δείχθη ότι η άσκηση του δικαιώματος της οδήγησης συναρτάται με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει η νομοθεσία για την άσκησή του. Η επιβολή υποχρέωσης για τη χρήση ζώνης ασφαλείας έχει διπλό σκοπό - την προστασία του οδηγού και εκείνη άλλων προσώπων που χρησιμοποιούν το δρόμο στο βαθμό και έκταση που η χρήση της παρέχει μεγαλύτερη ευχέρεια στον οδηγό για την προστασία της ασφάλειάς τους. Αποτελεί μέτρο προστασίας της προσωπικής ασφαλείας για το οποίο η πολιτεία έχει όχι μόνο δικαίωμα αλλά και υποχρέωση βάσει του άρθρου 11 να μεριμνά. Αφήνεται ελεύθερη η εκλογή του οδηγού ως προς τη μετάβασή του σε οποιοδήποτε μέρος της επιλογής του. Ταυτόχρονα, η ελευθερία δράσης του δεν τίθεται υπό τον έλεγχο οποιουδήποτε τρίτου προσώπου ή αρχής. Η υποχρέωση για τη χρήση ζώνης ασφαλείας δε διαφέρει από άλλους περιορισμούς, όπως το όριο ταχύτητας, που επιβάλλονται από τον κώδικα οδικής ασφαλείας.

Το θέμα που εξετάζουμε διαφέρει από εκείνο που απασχόλησε το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση *Elia v. Republic*.* Στην υπόθεση εκείνη το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο εναλλακτικός περιορισμός του δικαιώματος χρήσης αυτοκινήτων κατά το Σαββατοκυριακό ανάλογα με τον αριθμό εγγραφής - μονά, ζυγά), έτεινε να περιορίσει το δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρο 13 και για το λόγο αυτό κρίθηκε αντισυνταγματικός. Η ελεύθερη μετακίνηση δεν περιορίζεται για τη χρήση ζώνης ασφαλείας. Ο περιορισμός σχετίζεται αποκλειστικά με την ασφάλεια και της προσωπικής ασφάλειας τρίτων από προβλεπτούς κινδύνους από τη χρήση αυτοκινήτου.

Καταλήγουμε ότι οι πρόνοιες του Ν. 174/86 βάσει των οποίων επιβάλλεται αφ' ενός υποχρέωση για τη χρήση ζώνης ασφαλείας (άρθρο 12) και, αφ' ετέρου, καθίσταται αξιόποινη πράξη η μη συμμόρφωση (άρθρο 18), δεν έρχονται σε αντίθεση ούτε είναι αντίθετες με τις διατάξεις του άρθρου 11 του Συντάγματος. Με τη διαπίστωση αυτή καταρρίπτεται το υπόβαθρο της έφεσης.

Η έφεση απορρίπτεται.

* (1980) 2 C.L.R. 118.